

«بسمه تعالی»

چکیده آموزش قانون نظام صنفی

تاریخچه قانون نظام صنفی:

قانون نظام صنفی در سال ۱۳۵۰ به تصویب رسیده و در سال ۱۳۵۱ مورد اصلاح قرار گرفته است. در سال ۱۳۵۹ بر اساس ماده واحده مصوب شورای محترم انقلاب مورد بازنگری قرار گرفت و در سالهای ۱۳۶۰، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۷۴ و نهایتاً در سال ۱۳۸۲ با تغییرات کلی مواجه و از تصویب قانون گذار گذشته است در سال ۱۳۹۲ با توجه به تغییرات در برخی قوانین و یا تصویب قوانین جدید مجدداً مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته و در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تعاریف:

نظام صنفی: قواعد و مقرراتی است که امور مربوط به سازمان، وظایف، اختیارات، حدود و حقوق واحد های صنفی را طبق قانون تعیین میکند. (ماده (۱) ق.ن.ص^۱)

فرد صنفی: هر شخص حقیقی یا حقوقی که در یکی از فعالیتهای صنفی اعم از تولید، تبدیل، خرید، فروش، توزیع، خدمات و خدمات فنی سرمایه گذاری کند و بعنوان پیشه ور صاحب حرفه و آزاد خواه به شخصه یا با مباشرت دیگران محل کسبی دایر و یا وسیله کسبی فراهم آورد و تمام و یا قسمتی از کالا، محصول یا خدمات خود را به طور مستقیم و یا غیر مستقیم به صورت کلی یا جزئی به مصرف کننده عرضه دارد. (ماده (۲) ق.ن.ص)

واحد صنفی: هر واحد اقتصادی که فعالیت آن در محل ثابت یا وسیله سیار باشد و توسط فرد صنفی یا افراد صنفی با اخذ پروانه کسب دایر شده باشد.

محل ثابت: واحد تجاری یا کارگاهی - وسیله سیار مانند جرثقیل، اتوبوس، آمبولانس، تاکسی بار. (ماده (۳) ق.ن.ص)

دفاتر خدمات صنفی: دفاتری که خدماتی به واحدهای صنفی سیار می دهند. مانند: آژانس های تاکسی تلفنی، مسئولین دفاتر خدمات صنفی دارای پروانه کسب می باشند و متصدیان از آن واحد صنفی تبعیت می نمایند. (تبصره (۳) ماده (۳) ق.ن.ص)

صنف: گروهی از افراد که طبیعت فعالیت آنان از یک نوع باشد. صنوف مشمول این قانون با توجه به نوع فعالیت آنها به دو گروه

^۱ * ق.ن.ص منظور قانون نظام صنفی است.

تولیدی-خدمات فنی و توزیعی-خدماتی تقسیم می‌شوند. مانند: صنف مشاور املاک، صنف بزاز، صنف نانو، صنف مکانیک، صنف نقاش، صنف نجار (ماده (۴) ق.ن.ص)

پروانه کسب: مجوزی است که طبق مقررات قانون نظام صنفی به منظور شروع و ادامه کسب و کار یا حرفه به صورت موقت یا دائم به فرد یا افراد صنفی برای محل مشخص یا وسیله کسب معین داده می‌شود. (ماده (۵) ق.ن.ص)

پروانه تخصصی و فنی: گواهی‌نامه‌ای است که برداشتن مهارت انجام دادن کارهای تخصصی یا فنی به وسیله مراجع ذی‌صلاح صادر می‌شود. مانند: پروانه تخصصی مشاورین املاک که توسط سازمان ثبت اسناد و املاک صادر می‌شود. (ماده (۶) ق.ن.ص)

پروانه فنی: که توسط سازمان فنی و حرفه‌ای برای مشاغل فنی مانند: مکانیک، تراشکار، نجار، قالب ساز و .. که به عنوان پروانه مهارت محسوب می‌شود، صادر می‌شود.

سایر پروانه های تخصصی: مانند پروانه ساخت عینک های طبی توسط وزارت بهداشت درمان، پروانه صید آبزیان توسط وزارت جهاد و کشاورزی یا پروانه کانونهای تبلیغاتی که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی صادر می‌شود.

تشکل های صنفی:

اتحادیه: اتحادیه شخصیتی حقوقی است که از افراد یک یا چند صنف که دارای فعالیت یکسان یا مشابه و برای انجام وظایف و مسئولیت‌های مقرر در قانون نظام صنفی تشکیل می‌شود. (ماده (۷) ق.ن.ص)

نصاب تشکیل اتحادیه: اتحادیه ها براساس نصاب های تعیین شده در قانون تشکیل می شوند. چنانچه واحدهای صنفی نصاب‌های لازم را نداشته باشند ادغام و یک اتحادیه با فعالیت های شغلی مشابه یا همگن تشکیل می‌شود. (ماده (۲۱) ق.ن.ص)

ماهیت اتحادیه‌ها: اتحادیه ها دارای شخصیت حقوقی و غیرانتفاعی هستند (فعالیت انتفاعی، اقتصادی ندارد) و با داشتن حد نصاب‌های ذکر شده در قانون در وزارت صنعت، معدن و تجارت به ثبت رسیده و رسمیت می‌یابند و دارای اساسنامه الگو می‌باشند. تبصره (۱) ماده (۲۱) ق.ن.ص)

نحوه اداره اتحادیه‌ها: اتحادیه دارای هیأت مدیره و بازرس می‌باشد که توسط افراد همان صنف برای مدت چهار سال یکبار انتخاب می‌شوند. شرایط و ضوابط داوطلبین عضویت در هیات مدیره اتحادیه‌ها طبق قانون تعریف شده است. (مواد (۲۲)، (۲۳) مکرر ق.ن.ص)

مرجع برگزاری انتخابات اتحادیه‌ها: کمیسیون نظارت هر شهرستان مرجع برگزاری انتخابات است که باید شش ماه قبل از پایان هر دوره مقدمات آن را فراهم نماید. ریاست کمیسیون مذکور با اداره صنعت، معدن و تجارت هر شهرستان می‌باشد. (تبصره (۲) ماده (۲۲) ق.ن.ص)

اتحادیه کشوری: در صورتی که تعداد واحدهای صنفی در هر استان جهت تشکیل اتحادیه به حد نصاب نرسد با تشریفات خاصی اتحادیه ای از واحدهای صنفی در سطح کشور تشکیل می‌شود مانند اتحادیه فروشگاه‌های زنجیره‌ای، اتحادیه کسب و کارهای فضای مجازی یا اتحادیه بازاریابی شبکه‌ای. (تبصره (۷) ماده (۲۱) ق.ن.ص)

وظایف و اختیارات اتحادیه‌ها: وظایف و اختیارات اتحادیه‌ها عبارت است از صدور پروانه کسب، ارائه پیشنهاد درباره امور اصناف به اتاق اصناف شهرستان، تشکیل کمیسیون‌های رسیدگی به شکایات، حل اختلاف و ... می‌باشد. (ماده (۳۰) ف.ن.ص)

منابع مالی اتحادیه‌ها: منابع مالی (درآمد) اتحادیه‌ها عبارت است از حق عضویت افراد صنفی و درصدی از وجوه دریافتی بابت صدور پروانه کسب و می‌باشد. (ماده (۳۱) ق.ن.ص)

اتاق اصناف شهرستان: اتاقی است که در هر شهرستان از روسای اتحادیه‌های صنوف تولیدی - خدماتی فنی و توزیعی خدماتی تشکیل می‌شود. (مواد (۸) و (۳۲) ق.ن.ص)

ماهیت اتاق اصناف شهرستان: اتاق اصناف شخصیت حقوقی، غیر انتفاعی و غیر تجاری دارد و در سازمان صنعت، معدن و تجارت به ثبت می‌رسد و دارای پنج نفر عضو اصلی شامل یک رییس، دو نایب رییس، یک دبیر و یک خزانه‌دار و دو عضو علی‌البدل می‌باشد. (ماده (۳۳) ق.ن.ص)

منابع مالی اتاق اصناف شهرستان: شامل ۲۰٪ درآمد دریافتی اتحادیه‌ها و درصدی از وجوه ناشی از جرائم تخلفات صنفی و سایر تأمین می‌شود. (ماده (۳۷) مکرر ق.ن.ص)

بخشی از وظایف و اختیارات اتاق اصناف شهرستان: ایجاد هماهنگی بین اتحادیه‌ها، نظارت بر عملکرد آنها و راهنمایی صنوف، اظهار نظر در مورد ضوابط خاص داخلی اتحادیه‌ها، نظارت بر اجرای اقدامات اتحادیه‌ها در خصوص صدور پروانه کسب، تایید و انتخاب معرفی نمایندگان اتحادیه‌ها به اداره‌های امور مالیاتی، حل اختلاف و سایر مراجع، تشکیل واحد بازرسی و نظارت به منظور عملکرد واحدهای صنفی و بررسی شکایات در اتاق اصناف شهرستان (ماده (۳۷) ق.ن.ص)

اتاق اصناف ایران: اتاق اصناف ایران متشکل از نمایندگان هیأت ریسه اتاق‌های اصناف شهرستان‌های کشور می‌باشد که در تهران تشکیل می‌شود. (مواد (۹) و (۴۱) ق.ن.ص)

ماهیت اتاق اصناف ایران: این اتاق دارای شخصیت حقوقی مستقل، غیر تجاری، غیر انتفاعی و فاقد شعبه است و دارای وظایف و اختیاراتی است که از جمله آنها، نظارت بر عملکرد اتاق‌های اصناف شهرستان‌ها و مراکز استان‌ها، مدیریت و بازرسی و نظارت بر واحدهای صنفی، رسیدگی به اعتراض افراد صنفی نسبت به تصمیمات اتحادیه‌ها و... (مواد (۴۲)، (۴۳) و (۴۵) ق.ن.ص.)

منابع مالی اتاق اصناف ایران: عبارت است از سه درصد از درآمد اتاق اصناف شهرستان‌ها، کمک‌های داوطلبانه و بلاعوض مردمی، درآمدهای حاصل از جرایم و ... تامین می‌شود. (ماده (۴۷) ق.ن.ص.)

– مراجع نظارتی در قانون نظام صنفی:

کمیسیون نظارت: کمیسیونی است که به منظور برقراری ارتباط و ایجاد هماهنگی بین اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف شهرستان با سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی و نظارت بر اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف شهرستان تشکیل می‌شود. این کمیسیون نقش حاکمیتی بر تشکل‌های صنفی دارد. (ماده (۱۰) ق.ن.ص.)

وظایف و اختیارات کمیسیون نظارت عبارت است از: ادغام یا تقسیم اتحادیه، نظارت بر انتخابات اتحادیه‌ها و اتاق اصناف شهرستان، رسیدگی و بازرسی از عملکرد اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف شهرستان و ... می‌باشد. (مواد (۴۸) و (۴۹) و (۵۰) ق.ن.ص.)

هیأت عالی نظارت: هیاتی است که به منظور برنامه ریزی، هدایت، ایجاد هماهنگی و نظارت بر کلیه اتحادیه‌ها، اتاق‌های اصناف شهرستان، اتاق اصناف ایران و کمیسیون نظارت تشکیل می‌گردد و بالاترین مرجع نظارت بر امور اصناف کشور است.

هیات مذکور متشکل است از تعدادی از وزرای وزارتخانه‌ها، فرماندهی نیروی انتظامی، رییس شورای عالی استان‌ها، هیأت رییس اتاق اصناف ایران، رییس اتاق بازرگانی و تعاون و نماینده بسیج اصناف کشور و دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌باشد. ریاست این هیات برعهده وزیر صنعت معدن و تجارت است. (مواد (۱۱) و (۵۳) ق.ن.ص.)

وظایف و اختیارات هیأت عالی نظارت: عبارت است از ابطال انتخابات یا عزل هیأت رییس اتحادیه‌ها و اتاق اصناف شهرستان‌ها، ابطال انتخابات یا عزل هیات رییس اتاق اصناف ایران، تعیین و صدور دستورالعمل‌های لازم، رسیدگی به اختلافات بین کمیسیون‌های نظارت و اتاق اصناف شهرستان یا اتاق اصناف ایران و سایر مواردی که در قانون پیش‌بینی شده است. (ماده (۵۵) ق.ن.ص.)

تکالیف فرد صنفی:

- قبل از تأسیس و شروع فعالیت پروانه کسب اخذ نمایند. (ماده (۲۶) ق.ن.ص.)
- در صورت درخواست صدور پروانه کسب بیش از یک فقره مباشر معرفی نماید. (تبصره (۳) ماده (۱۲) ق.ن.ص.)
- در صورت عدم فعالیت بیش از شش ماه به اتحادیه اطلاع‌رسانی نماید. (تبصره (۵) ماده (۱۲) ق.ن.ص.)

- در صورت تغییر محل کسب یا نوع فعالیت با اطلاع اتحادیه اقدام کند. (تبصره (۵) ماده (۱۲) ق.ن.ص.)
- چنانچه در فعالیت های فنی و تخصصی اشتغال دارد نسبت به اخذ پروانه تخصصی و فنی از مراجع ذیربط اقدام نماید و اگر متقاضی واجد شرایط لازم برای اخذ پروانه تخصصی و فنی نباشد از حضور یک نفر شاغل دارنده پروانه فوق استفاده نماید. (ماده (۱۳) ق.ن.ص.)

- با الصاق برچسب روی کالا یا نصب تابلو قیمت واحد کالا یا دستمزد خدمت خود را مشخص نماید. (ماده (۱۵) ق.ن.ص.)
- صورتحساب در قبال اجرت یا دستمزد به مصرف کننده ارائه نماید. (ماده (۱۵) ق.ن.ص.)
- مسئولیت انطباق کیفیت و کمیت هر نوع کالایی که عرضه می کند با فرد صنفی است. (ماده (۱۵) ق.ن.ص.)
- در اماکن عمومی فهرست غذا و مواد غذایی و صورتحساب ارائه نماید. (ماده (۱۶) ق.ن.ص.)
- قوانین و مقررات جاری کشور از جمله صنفی، انتظامی، بهداشتی، حفاظت فنی، زیبا سازی ودستورالعمل های نرخ گذاری را رعایت نماید. (ماده (۱۷) ق.ن.ص.)

- در صورت بکارگیری افراد برای انجام خدمات به منازل و اماکن به اتحادیه اطلاع رسانی نماید و کارت شناسایی برای افراد پس از تأیید نیروی انتظامی دریافت نماید. (تبصره (۱) ماده (۱۷) ق.ن.ص.)
- از تبلیغات بر خلاف واقع برای جلب مشتری پرهیز کند. (تبصره (۲) ماده (۱۷) ق.ن.ص.)
- در صورت تغییر پروانه کسب و اشتغال در حرفه دیگر با اطلاع اتحادیه و تسویه حساب با اتحادیه مربوط صورت پذیرد. (ماده (۱۸) ق.ن.ص.)

- چنانچه صاحب پروانه مجبور شود با اقدام قیم طبق قانون ومقررات مربوط نسبت به انتقال واحد صنفی اقدام کند. (ماده (۱۹) ق.ن.ص.)

- در صورت فوت صاحب پروانه کسب حقوق متعارف ناشی از واحد صنفی متعلق به ورثه است و با اطلاع اتحادیه انجام پذیرد. (ماده (۲۰) ق.ن.ص.)

- در صورت اقدام به حراج فردی، جمعی، فصلی یا غیر فصلی با اخذ مجوز از اتحادیه اقدام نماید. (ماده (۸۴) ق.ن.ص.)
- عدم اشتغال به شغل یا مشاغل دیگر درمحل کسب غیرا آنچه در پروانه کسب قید شده است. (بند الف) ماده (۲۸) ق.ن.ص.)
- اجرای مصوبات و دستورات قانونی هیأت عالی، کمیسیون نظارت که به وسیله اتحادیه ها به واحدهای صنفی ابلاغ می شود. (بند (د) ماده (۲۸) ق.ن.ص.)

- در صورت پلمپ واحد صنفی با هماهنگی مراجع ذیربط در خصوص بازگشایی اقدام نماید.

شروع فعالیت صنفی: فعالیت صنفی با مراجعه متقاضیان به سامانه صدور مجوزهای کسب و کار و اتحادیه مربوطه صورت می پذیرد و متقاضی بایستی مدارک مورد نیاز را مطابق آنچه در سامانه ذکر شده است را به اتحادیه ذیربط تسلیم و پس از اخذ پروانه کسب فعالیت صنفی خود را شروع نماید. (ماده (۲۶) ق.ن.ص.)

فعالیت افراد فاقد پروانه کسب: افرادی که به فعالیت صنفی می‌پردازند لازم است طبق قانون نسبت به اخذ پروانه کسب اقدام نمایند. هر محلی که به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی که پروانه کسب برای آن صادر نشده باشد می‌بایست به وسیله اتحادیه و اتاق اصناف توسط مرجع انتظامی پلمب شود. (ماده (۲۷) ق.ن.ص)

تعطیلی موقت واحد صنفی: واحدهای صنفی دارای پروانه کسب مطابق شرایط و مراحل که در قانون نظام صنفی بیان شده به طور موقت از یک ماه تا شش ماه با اعلام اتحادیه از طریق مرجع انتظامی تعطیل می‌شود. از جمله مراحل عبارتند از: عدم پرداخت حق عضویت اتحادیه، عدم اجرای مصوبات و دستورات قانونی، اشتغال به شغل یا مشاغل دیگر در محل کسب و ... را می‌توان نام برد. (ماده (۲۸) ق.ن.ص)

تخلفات و جریمه‌ها: در قانون نظام صنفی به تخلفات و عناوین آنها اشاره که در صورت انجام هر کدام از عناوین مذکور توسط افراد صنفی از جمله گران‌فروشی، کم‌فروشی، تقلب، احتکار و ... مطابق همان قانون به تخلفات فرد صنفی رسیدگی و جریمه‌های مربوط اعمال می‌شود. (مواد (۵۷) الی (۷۰) ق.ن.ص)

رسیدگی به شکایات خریداران و مصرف‌کنندگان: رسیدگی به شکایات خریداران و مصرف‌کنندگان می‌تواند شکایات خود را به اتحادیه‌های ذیربط صورت می‌پذیرد و پس از تشریفات لازم در صورت عدم رضایت شاکی مراتب به سازمان تعزیرات حکومتی برای رسیدگی و صدور رای ارجاع داده می‌شود. (ماده (۷۲) ق.ن.ص)

سایر موارد:

فعالیت افراد صنفی جهت اداره فروشگاه‌های بزرگ چند منظوره، فروشگاه‌های بزرگ زنجیره‌ای و در فضای مجازی و همچنین کلیه واحدهای صنفی در اماکن عمومی از جمله میادین میوه و تره بار، پایانه‌های ورودی و خروجی، مساجد و اماکن فرهنگی و مذهبی و اشخاصی که از دستگاه‌های اجرایی دارای مجوز فعالیت یا پروانه تاسیس می‌باشند نیز مشمول قانون نظام صنفی می‌باشند.

چگونگی پرداخت حق الزحمه اعضای هیأت مدیره اتحادیه‌ها و هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان:

اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف شهرستان می‌توانند به اعضای هیأت مدیره برای ارائه خدمات آن‌ها مطابق مقررات و شرایط مربوط از محل درآمدها حق الزحمه پرداخت نمایند. (ماده (۷۵) ق.ن.ص)

تکالیف اعضای هیأت مدیره و هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان: هریک از اعضای هیات مدیره اتحادیه‌ها و هیات رئیسه اتاق‌های اصناف شهرستان نسبت به وجوه، اموال اتحادیه و اتاق اصناف که در اجرای قانون نظام صنفی و سایر قوانین و مقررات در اختیار آنان قرار می‌گیرد امین محسوب می‌شوند. (ماده (۷۶) ق.ن.ص.)

صدور پروانه کسب برای ایثارگران: پروانه کسب ایثارگران برابر شرایطی که در قانون نظام صنفی آمده است از طریق سازمان صنعت، معدن و تجارت و هماهنگی با اتحادیه‌های صنفی صورت می‌پذیرد. (ماده (۷۹) ق.ن.ص.)

صدور پروانه کسب برای اماکن با کاربری اداری یا کارگاهی: صدور پروانه کسب برای واحدهایی که بعنوان کارگاه و یا بعنوان اداری توسط مراجع ذیربط شناخته می‌شوند انجام می‌پذیرد. (ماده (۸۱) ق.ن.ص.)

تکالیف مرجع انتظامی: مرجع انتظامی (نیروی انتظامی) در اجرای بخشی از وظایف و اختیارات قانون نیروی انتظامی تکالیفی در خصوص نظارت بر اماکن عمومی که مصادیق آن مشخص است دارد و در راستای قانون نظام صنفی نیز با اتحادیه‌ها، اتاق اصناف شهرستان و اتاق اصناف ایران همکاری دارد. نحوه همکاری مرجع مذکور مطابق مقررات مربوطه است. (ماده (۸۱) ق.ن.ص و برخی دیگر از مواد قانون نظام صنفی)

اماکن عمومی: مکان‌های مشترک بین مردم هستند که ملک شخص یا اشخاص معینی نیست و همگان در استفاده از آنها مساوی اند. فرهنگ لغات

مباشر: فرد صنفی است که از سوی دارنده پروانه کسب با داشتن شرایط عمومی و برخی شرایط اختصاصی با اخذ کارت مباشرت برای فعالیت در واحد صنفی به اتحادیه معرفی می‌شود. (تبصره (۳) ماده (۱۲) ق.ن.ص.)

احکام تجارت و کسب و کار